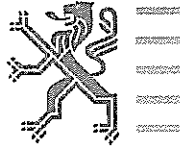

Vlaamse overheid

Ministerieel besluit tot definitieve aanduiding van de ankerplaats
Kasteel van Hoogstraten te Hoogstraten

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN
FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de
landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober
1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19
juli 2002, 13 februari 2004 en 10 maart 2006;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli
2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de
Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van 15
oktober 2004, 23 december 2005, 19 mei 2006, 28 juni
2007, 10 oktober 2007, 5 september 2008, 22 september
2008 en 6 januari 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 25 juli 2008 tot
voorlopige aanduiding van de ankerplaats Kasteel van
Hoogstraten te Hoogstraten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor
Monumenten en Landschappen van 18 december 2008;

BESLUIT:

Artikel 1. Het Kasteel van Hoogstraten te Hoogstraten wordt definitief
aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van
16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van
21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli
2002, 13 februari 2004 en 10 maart 2006.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door
het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende
intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

De natuurwetenschappelijke waarde van deze ankerplaats situeert zich op
verschillende vlakken.

De nog sterk meanderende Mark en de aanpalende lagere gronden
vertegenwoordigen een behoorlijke floristische diversiteit. Verder bieden
de bospercelen een geschikt overwinteringbiotoop voor roofvogels.

De bijzondere zone in het deelgebied 'Valleigebied van de Mark' ten zuiden van de kerk van Wortel is de referentiesite voor de Antwerpse Kempen op het gebied van geomorfologie en archeologie.

Het gebied is van wetenschappelijk belang door het voorkomen van goed bewaarde veensequenties die het volledige Holoceen omvatten, vanaf het begin van het Preboreaal tot aan de Romeinse periode. Deze veensequenties zijn van wetenschappelijk belang omdat ze een uitstekend conserveringsmilieu vormen voor pollen, diatomeeën, zaden, hout en andere botanische resten en bovendien nauwelijks onderhevig zijn aan verstoring van de stratigrafie door bodemfauna. Dit verklaart hun grote betekenis voor de landschapsarcheologie.

Volledige holocene sequenties zijn echter zeldzaam in Vlaanderen door het beperkt aantal plaatsen waar continue veengroei gedurende het Holoceen kon voorkomen en door de ontginning van de meeste veengebieden. Die gebieden zijn echter een van de weinige informatiebronnen die ons in staat stellen het natuurlijke leefmilieu van de prehistorische en historische mens te reconstrueren. Verder kunnen deze informatiebronnen meer inzicht verschaffen over de relatie tussen landschapontwikkeling en de bewoningsgeschiedenis.

In het bijzonder is deze zone van archeologisch belang omdat ze informatie verschaft over de eerste landbouwontginningen in Vlaanderen. Op basis van pollenanalyse is aangetoond dat er reeds voor 6.400 BP landbouwontginningen in de buurt van Wortel plaats hadden. Dit is de vroegste botanische aanwijzing voor landbouwactiviteiten in Vlaanderen. Er is echter nog niet veel bekend over die periode, zowel op paleo-ecologisch als archeologisch vlak. Het is dan ook van groot belang dat dit gebied bewaard blijft voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek.

Ook voor het vinden van 'klassieke' archeologische vondsten is de potentie van deze zone bijzonder groot, gezien de uitstekende bewaringsomstandigheden, de gunstige topografische ligging en de palynologische indicaties voor de nabijheid van een vroeg-neolitische site. Bovendien kan de veenopvulling van de Markvallei in Wortel de informatie verschaffen over de evolutie van de biodiversiteit van het gebied.

Ten slotte zijn veensequenties in het algemeen en deze sequentie in het bijzonder van wetenschappelijk belang als klimaatarchief. Informatie over de evolutie van het klimaat kan onder meer op de klassieke wijze via vegetatiereconstructies bekomen worden. Er zijn echter tal van nieuwe technieken in ontwikkeling die veel nauwkeurigere gegevens opleveren, zoals wiggle-matching en het bepalen van het koolstofdioxidegehalte van de atmosfeer op basis van stomata frequenties op bladoppervlakken. Deze technieken zijn allemaal afhankelijk van botanische resten uit veen- en meerafzettingen.

2° historische waarde:

Van het Kasteel van Hoogstraten wordt reeds melding gemaakt bij de Ferraris (1777). De site met omwalling is net als een aantal dreven - waarvan die tussen het kasteel en de kerk de meest opvallende is - duidelijk op de kaart herkenbaar. Ook de meanderende loop van de Mark met lager gelegen valleigronden is goed terug te vinden net als 't Withof. Het gebied ten zuiden van het kasteel was bij de Ferraris veel dichter bebost. Wat betreft het cultuurhistorische patrimonium is er het voormalige kasteel van de heren van Hoogstraten met bijgebouwen en hoeve uit verschillende perioden, de voormalige pastorie 't Withof in overwegend classicistisch getinte stijl, alsook de Laarmolen (watermolen), waarvan de oorsprong opklimt tot circa 1620.

3° esthetische waarde:

Het compartimentenlandschap van open landbouwgronden en gesloten bospercelen met daarin het voormalige kasteel en bijgebouwen, vormt een mooi geheel langs de vallei van de nog sterk meanderende Mark.

4° sociaal-culturele waarde:

In 1810 werd het kasteel van Hoogstraten ingericht als bedelaarsoord, waarop het achtereenvolgens dienst deed als landbouwkolonie, toevluchtshuis voor zwakke en zieke mannen, verblijfplaats van de zusters Norbertinessen en zenuwzieke patiënten en tot slot strafschoon of penitentiair schoolcentrum, een functie die het tot op vandaag nog vervult

5° ruimtelijk-structurerende waarde:

Het patroon van dreven en bomenrijen rond het kasteel vormt een opvallend ruimtelijk-structurerend netwerk langsheen de vallei van de Mark. De nog relatief sterk meanderende Mark met vallei heeft eveneens een belangrijke ruimtelijk-structurerende waarde voor het gebied.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1° Deelgebied 1 : Valleigebied van de Mark

- a) De sterk meanderende Mark;
- b) Het compartimentenlandschap met het open permanent graslandgebied en verspreide bosjes en kleine landschapselementen;
- c) Oude weg Hoogstraten - 's Hertogenbosch;
- d) Het open permanent graslandgebied;
- e) Dreven, bomenrijen en houtkanten;
- f) Verspreide bosjes;
- g) Waterlopen;
- h) Steilrand;
- i) Geomorfologische en archeologische referentiesite;
- j) Vijver;
- k) Bouwkundig erfgoed:
  - 1) Hoogstraten, Molenstraat z/n: De Laarmolen;
  - 2) Hoogstraten, Molenstraat z/n: De Pegelbrug;
  - 3) Hoogstraten, Withof 6: 't Withof met omwalde site;
- l) Microreliëf met onder meer ook de valleiranden;

2° Deelgebied 2 : KLE-rijk Landbouwgebied

- a) Het compartimentenlandschap met het open permanent graslandgebied en verspreide blokvormige bosjes;
- b) Dreven, bomenrijen en houtkanten;
- c) Waterlopen;
- d) Vijvers;
- e) Langgestrekte percelering;
- f) Oude weg Hoogstraten - 's Hertogenbosch;
- g) Kapel;
- h) Microreliëf;

3° Deelgebied 3 : Penitentiair Schoolcentrum

a) Bouwkundig erfgoed :

- 1) Het voormalig Kasteel van Hoogstraten met kasteel, omwalling, ijskelder, kasteelgracht, wachthuisjes, herenwoning, directeurswoning, woonhuizen, hoeve, schuur, stal, werkplaatsen en kerkhof;
- b) Kasteeldreef naar kerk en andere dreven en bomenrijen;
- c) Het open permanent graslandgebied;
- d) De Mark en waterlopen.

De hele ankerplaats heeft een hoge archeologische potentie.

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel,

11 MEI 2009

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams Minister van
Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN